

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди

Траєкторія організації інклюзивного навчання

ІННА ГОРБЕНКО, психолог
канд.пед. наук, доцент кафедри
менеджменту освіти і практичної психології

Особливості створення інклюзивного середовища

Інклюзивне навчання – не революція, а еволюція

Інклюзивне навчання – це навчання УСІХ дітей

Закон України “Про освіту”

інклюзивне навчання - система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників;

інклюзивне освітнє середовище - сукупність умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей;

особа з особливими освітніми потребами - особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту;

Структура інклюзивного середовища

Просторово-предметний компонент

- безбар'єрна, архітектурно-просторова організація, забезпечення сучасними засобами та системами, що відповідають освітнім потребам дітей

Змістовно-методичний компонент

- ІПР, варіативність та гнучкість методів, форм та засобів

Комунікативно-організаційний компонент

- особистісна та професійна готовність педагогів до роботи в інклюзивних умовах, сприятливий позитивний клімат у колективі, управління командною діяльністю фахівців

Умови запровадження інклюзивного навчання

- Створення позитивної атмосфери
- Командний підхід
- Індивідуалізація навчально-виховного процесу
- Адаптація та модифікація
- Підготовка педагогів
- Ефективне залучення членів родини

Створення команди психолого-педагогічного супроводу

Ключові питання теми

- ✓ Нормативно-правове забезпечення функціонування команди психолого-педагогічного супроводу
- ✓ Склад та функції членів команди супроводу
- ✓ Сутність взаємодії команди психолого-педагогічного супроводу та команди фахівців ІРЦ
- ✓ Документація команди психолого-педагогічного супроводу

Чи кожна групу людей можна назвати командою?

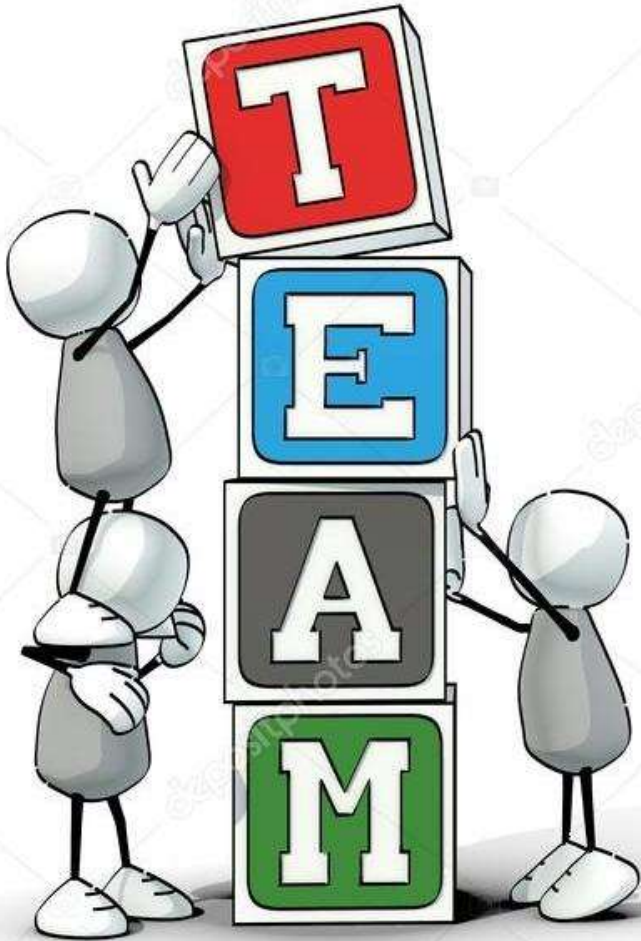

Що оркестру дає
можливість бути
оркестром?

КОМАНДА

це група осіб, у яких є
спільна мета і які
розуміють, що для
досягнення цієї мети
необхідна робота кожного
з членів групи

ЕФЕКТИВНА КОМАНДА

- визначає реальні цілі (такі, які можливо досягти)
- спільні цінності та бачення
- спільна діяльність, участь усіх учасників команди у напрацюванні рішень, спільна відповідальність;
- розподіл обов'язків;
- особистісна неформальна взаємодія;
- взаємодоповнюючий (за професійними та психологічними характеристиками) склад групи, взаємний вплив;
- обмін критичними міркуваннями й досвідом;
- ефективно використовує свої ресурси;
- стосунки, побудовані на довірі;
- швидко реагує в різних ситуаціях;
- вірить у свої можливості

Наказ МОН від 08.06.2018 р. № 609 Про затвердження Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти

З метою **забезпечення ефективності освітнього процесу дітей з ООП**, які здобувають освіту в умовах інклюзивного навчання в закладах загальної середньої та дошкільної освіти, утворюється команда психолого-педагогічного супроводу

Організаційно-правові засади

ПРИМІРНЕ ПОЛОЖЕННЯ

про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти

ПОЛОЖЕННЯ

про команду психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами закладу освіти

Наказ про персональний склад Команди супроводу дитини з особливими освітніми потребами
(персональний склад - сукупність осіб, що працюють в одній установі)

ЗАВДАННЯ КОМАНДИ СУПРОВОДУ (КС)

- збір інформації про особливості розвитку дитини на етапах створення, реалізації та моніторингу виконання ІПР
- визначення напрямів психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг, що можуть бути надані в межах закладу освіти (на підставі оцінки ІРЦ)
- розроблення ІПР та моніторинг її виконання з метою коригування та визначення динаміки

ЗАВДАННЯ КОМАНДИ СУПРОВОДУ (КС)

- надання методичної підтримки педагогічним працівникам закладу освіти з організації інклюзивного навчання
- проведення консультативної роботи з батьками дітей з ООП щодо особливостей їх розвитку, навчання та виховання;
- проведення інформаційно-просвітницької роботи у закладі освіти серед педагогічних працівників, батьків і дітей з метою недопущення дискримінації та порушення прав дитини

Склад команди психолого-педагогічного супроводу

Постійні учасники:

- адміністрація закладу (директор, заступник директора з навчально-виховної роботи)
- вчителі
- асистент вчителя
- психолог, вчитель-дефектолог
- батьки, або особи, які їх замінюють

Залучені фахівці: медичний працівник закладу освіти, лікар, асистент дитини, спеціалісти системи соціального захисту населення, служби у справах дітей

Адміністрація закладу

- формування складу Команди супроводу;
- призначення відповідальної особи щодо координації розроблення ІПР;
- контроль за виконанням висновку ІРЦ;
- залучення фахівців (в тому числі фахівців ІРЦ) для надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дітям з ООП;
- контроль за виконанням завдань учасниками Команди супроводу своїх функцій;
- розроблення спільно з іншими учасниками Команди супроводу індивідуального навчального плану дитини з ООП;
- залучення батьків дитини з ООП до розроблення і погодження ІПР;
- оцінка діяльності педагогічних працівників, залучених до реалізації ІПР;
- моніторинг виконання ІПР.

Психолог

- вивчення та моніторинг психічного розвитку дитини з ООП;
- психологічний супровід дитини з ООП;
- надання корекційно-розвиткових послуг дитині з ООП згідно з ІПР¹;
- надання рекомендацій, консультацій та методичної допомоги педагогічним працівникам закладу освіти у роботі з дитиною з ООП;
- консультативна робота з батьками дитини з ООП;
- просвітницька робота щодо формування психологічної готовності в учасників освітнього процесу до взаємодії в інклюзивному середовищі.

Соціальний педагог

- соціально-педагогічний патронаж дитини з ООП та її батьків;
- виявлення соціальних проблем, які потребують негайного вирішення, при потребі, направлення до відповідних фахівців з метою надання допомоги;
- вивчення соціальних умов розвитку дитини з ООП;
- інформування дитини з ООП та її батьків про мережу закладів позашкільної освіти, залучення дитини до участі в гуртках, секціях з урахуванням її можливостей;
- захист прав дитини з ООП, за відповідним дорученням представлення її інтересів у відповідних органах та службах.

Вчителі-дефектологи (вчитель-логопед, сурдопедагог, тифлопедагог, лігофренопедагог), вчитель-реабілітолог

- надання корекційно-розвиткових послуг дитині з ООП, згідно ІПР;
- моніторинг досягнень у відповідній сфері розвитку дитини, згідно ІПР;
- надання рекомендацій педагогічним працівникам щодо особливостей організації освітнього процесу, реалізації корекційно-розвиткових цілей в процесі навчання, технології для досягнення кінцевих цілей навчання, визначених в ІПР та застосування адаптацій (модифікацій);
- консультативна робота з батьками дитини з ООП;

Вчитель початкових класів (класний керівник), вчителі предметів

- забезпечення освітнього процесу дитини з ООП з урахуванням особливостей її розвитку та ІПР;
- підготовка інформації для учасників засідання Команди супроводу про особливості навчально-пізнавальної діяльності дитини з ООП, її сильні сторони та потреби;
- розробка індивідуальної навчальної програми в закладі загальної середньої освіти;
- моніторинг досягнень учня;
- створення належного мікроклімату в колективі;
- надання інформації батькам про успіхи дитини ООП.

Асистент вчителя/вихователя

- спостереження за дитиною з метою вивчення її індивідуальних особливостей, схильностей, інтересів та потреб;
- участь в організації освітнього процесу дитини з ООП;
- участь у розробці ІПР;
- участь у підготовці індивідуального навчального плану та індивідуальної навчальної програми;
- адаптація освітнього середовища; навчальних Матеріалів відповідно до потенційних можливостей та з урахуванням індивідуальних особливостей розвитку дитини з ООП;
- оцінка спільно з вчителем рівня досягнень учня;
- надання інформації батькам, педагогічним працівникам щодо особливостей розвитку дитини з ООП.

Батьки дитини з ООП:

- доведення інформації про дитину (стиль, спосіб навчання, успіхи, труднощі у виконанні домашніх завдань);
- прийняття участі у роботі Команди супроводу, в тому числі залучення до складання ІПР;
- створення умов для навчання, виховання та розвитку дитини.

Інклюзивно-ресурсні центри

The diagram features three concentric blue circles on the right, representing different levels of a school team. On the left, two orange arrows point towards these circles. The top arrow points to the outermost circle, and the bottom arrow points to the middle circle. The background consists of soft, overlapping circular shapes in light blue and beige.

**Команда
підтримки
закладу**

**Спеціальні загальноосвітні
навчальні заклади**

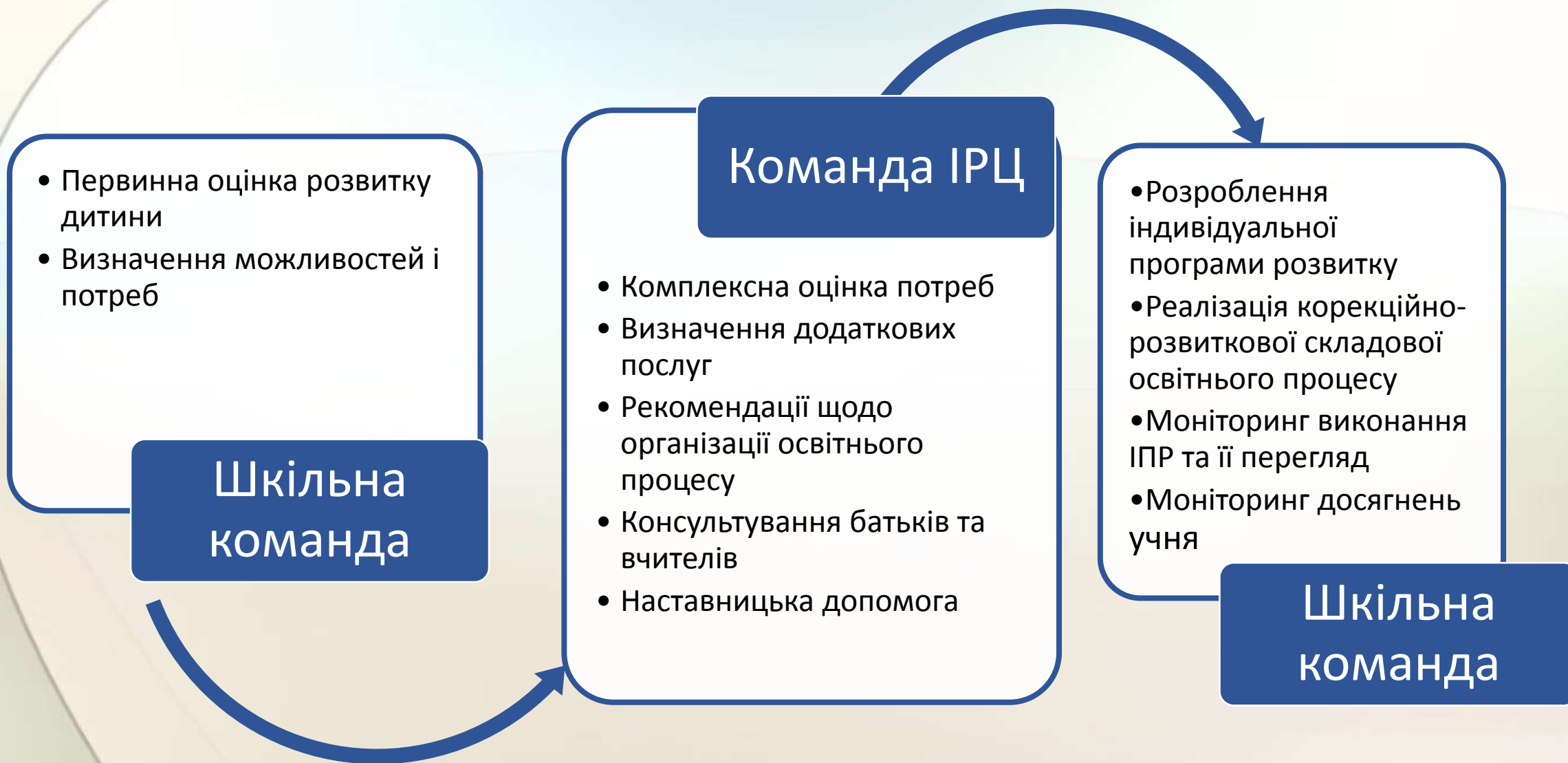
**Команда
Закладу**

**Команда
на рівні
класу**

Положення про інклюзивно-ресурсні центри

- 5) **надання консультацій** та взаємодія з педагогічними працівниками закладів освіти з питань організації інклюзивного навчання;
- 6) **надання методичної допомоги** педагогічним працівникам закладів освіти, батькам дітей з особливими освітніми потребами щодо особливостей організації надання психолого-педагогічної допомоги таким дітям;
- 7) **взаємодія з педагогічними працівниками закладів освіти щодо виконання рекомендацій**, зазначених у висновку центру, проведення оцінки розвитку дитини з особливими освітніми потребами;

Співпраця з командою ІРЦ

Яка документація має бути у закладі?

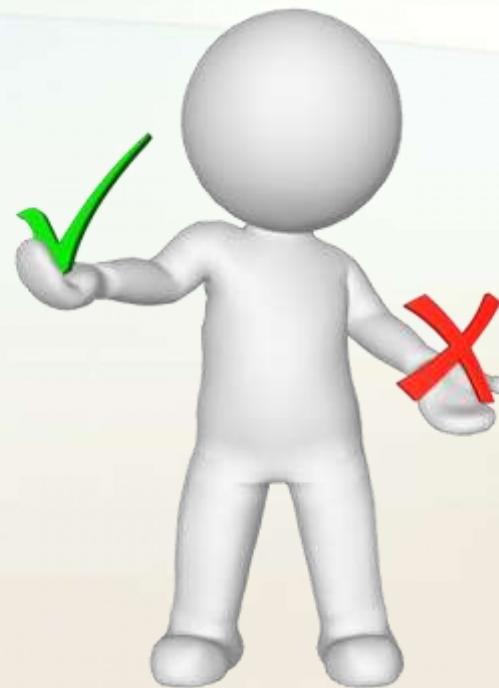
- Положення про команду психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами закладу освіти
- Наказ про визначений склад команди психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами закладу освіти
- Протоколи засідань
- Індивідуальна програма розвитку дитини (ІПР)
- Щоденник спостереження (форми спостереження за дитиною), дитяче портфоліо
- Посадові інструкції фахівців

Рекомендації щодо забезпечення ефективності діяльності команди супроводу

1. Визначити (прояснити й узгодити) обов'язки кожного учасника команди
2. Розвивати кооперацію, координацію й комунікацію як на внутрішньокмандному, так і на міжкомандному рівнях
3. Виявляти та вирішувати потенційні проблеми, які можуть перешкодити діяльності (що допомагає, що заважає)
4. Бути відкритою до нових способів вирішення завдань
5. Задавати стандарти якості

АСИСТЕНТ ВЧИТЕЛЯ : ФУНКЦІЇ:

- ☐ ОРГАНІЗАЦІЙНА
- ☐ НАВЧАЛЬНО-РОЗВИТКОВА
- ☐ ДІАГНОСТИЧНА
- ☐ ПРОГНОСТИЧНА
- ☐ КОНСУЛЬТАТИВНА

АСИСТЕНТ ВЧИТЕЛЯ:

- **допомагає педагогові** в організації інклюзивного навчання
- **надає допомогу дітям** в організації робочого місця
- **підтримує** концентрацію уваги під час заняття, сприяє формуванню саморегуляції та самоконтролю дітей
- **долучається** до вивчення дитини з ООП та бере участь у розробленні та моніторингу ІПР
- **інформує** вчителя та батьків про досягнення учня
- **долучається** до ведення документації

ПЕДАГОГ І АСИСТЕНТ

- ❑ **РАЗОМ** планують та забезпечують освітній процес
- ❑ **У СКЛАДІ ГРУПИ ФАХІВЦІВ** беруть участь у розробленні та виконанні індивідуальної програми розвитку дитини

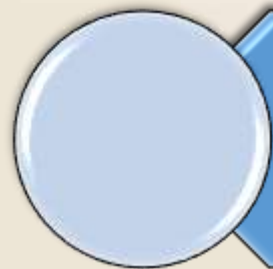
Моделі діяльності асистента вчителя

Індивідуальний супровід дитини з особливими освітніми потребами

Помічник вчителя

Другий вчитель у класі (спільне викладання)

Викладання в малих групах

- Учні переміщуються від одного навчального місця до іншого
- Вчителі повторюють навчання для кожної групи, яка приходить на їх навчальне місце
- Вчителі розподіляють обов'язки з планування та викладання.
-

АЛЬТЕРНАТИВНЕ викладання

- Більшість учнів залишається в складі великої групи, а деякі учні працюють у малій групі
- Вчителі розподіляють обов'язки з планування та викладання.
- Цей підхід дає можливість забезпечувати індивідуалізоване навчання
- Вчителям необхідно стежити за тим, щоб одні й ті ж учні постійно не відволікалися з основної групи.

ПАРАЛЕЛЬНЕ ВИКЛАДАННЯ

- Клас розбивається на різнорідні групи, і кожен з учителів викладає матеріал для підгрупи.
- Обидва вчителі повинні добре володіти змістом, який дається учням
- Вчителі спільно відповідають за планування і викладання.

Зміст навчання залишається одним і тим же, проте методи його подачі можуть бути різними.

Викладання в команді

- Розподіляються обов'язки з планування та викладання.
- **Спільно:** подають інформацію, працюють над виробленням навичок, керують класом.
- **Найвища міра взаємної довіри та поваги між вчителями,** здатності узгоджувати свої стилі викладання.

СПІЛЬНЕ ВИКЛАДАННЯ (відео)

Вправа “СИТУАЦІЇ”

НЕЕФЕКТИВНІ СТРАТЕГІЇ

- Організація навчання дитини з особливими освітніми потребами за межами класу (виключення)
- Самостійне планування уроку
- Дублювання інструкцій учителя (тільки в окремих випадках індивідуального супроводу)
- Виконання дій і завдань за дитину
- Зосередженість на дитині з особливими освітніми потребами

Яка документація має бути у закладі?

- Посадова інструкція асистента вчителя
- Індивідуальна програма розвитку дитини
- *Форми (щоденник) спостереження*
- *Спільне поурочне планування*

Планування уроку

Хід уроку	Адаптації для дітей з ООП
I Мотивація навчальної діяльності - Сьогодні на уроці навчання грамоти в нас з'явився казковий будиночок. Мені дуже хочеться дізнатися, хто в ньому живе. А вам? Тож давайте довідаємось. А що ж треба зробити, перш ніж увійти? - Треба постукати, подзвонити.(Стукають, відбиваючи ритм за кількістю складів у словах.): лящ шука ящірка щастя -Ніхто не виходить...	(Використовується сигнальна картка „Промовляй”) Виконання завдання разом із асистентом вчителя. При цьому асистент сидить напроти дитини і показує правильність виконання вправи (моделює). 1 слово – асистент показує, дитина повторює. 2 слово – учень виконує проговорюють і відбивають ритм разом 3,4 – виконує самостійно за аналогією, асистент при потребі надає допомогу

Планування уроку

Хід уроку	Адаптації для дітей з ООП
IV. Застосування знань на практиці 1. Робота у великій групі (з вчителем). а) Звуковий аналіз слів. Викласти фішками звукові схеми слів, що на краплинках. б). Повторення звукового значення букв щ, я, ю, є,ї. в) Розчитування за таблицею складів і слів.	2. Робота у малій групі Для дитини з ООП використовується схема-опора „Звукові значення букв” а) Викласти фішками звукові схеми слів. б) З’єднати краплинки із відповідними схемами на хмаринках. в) Повторення звукових значень букв щ, я, ю, є,ї. г) Розчитування за таблицею складів,слів. (Складають на магнітній дошці склади ПГ, ГП та читають їх.) д) Скласти з частинок прислів’я.

Запитання?

Коментарі?

Побажання?

Кожної осені ми бачимо гусей, які летять на південь зимувати, вишикувавшись у чіткий ключ. Чи задумувались Ви, чому?

Кожна гуска, змахнувши крилами, створює додаткову силу для тієї гуски, яка летить за нею. Тримаючись під час перельоту у формі V-подібного ключа, згря птахів може пролетіти на 70 відсотків більше, ніж тоді, коли птах летів би сам.

Кожного разу, коли гуска виходить за межі ключа, вона відчуває, як важко намагатися летіти проти вітру самій, і вона швидко повертається у ключ, щоб летіти із зграєю.

Коли вожак стомлюється, він повертається назад у крило, і інша гуска займає його місце. Ті гуси, що позаду, кричать, щоб підбадьорити інших та втримати найкращий темп

Є чому повчитися, чи не так?

Коли в команду вкладено правильні
зусилля, перемога – це питання часу!

Дякую за увагу!